

ENDERUN DERGİSİ
JOURNAL OF ENDERUN

Makalenin
Gönderim Tarihi:
30/05/2021

e-ISSN: 2618-592X

YIL/YEAR: 2021 CİLT/VOL: 5 SAYI/ISSUE: 2

Makalenin
Kabul Tarihi:
04/10/2021

Çevrimiçi olarak / Available online at www.dergipark.org.tr/tr/pub/enderun

**FINANSAL OKURYAZARLIK VE PARA YÖNETİMİNE İLİŞKİN
TUTUM VE DAVRANIŞLARIN BELİRLENMESİ**

**IDENTIFICATION OF ATTITUDE AND BEHAVIORS RELATED ON
FINANCIAL LITERACY AND MONEY MANAGEMENT**

Turan ŞİMŞEK^a

^a Millî Eğitim Bakanlığı Kayseri Sema Yazar Anadolu Lisesi,
E-Mail: turansimsek75@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0003-2323-9922

Mustafa HİTHİT^b

^b Millî Eğitim Bakanlığı Kayseri Osman Ulubaş Fen Lisesi,
E-Mail: mustafahithit47@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-4212-2853

Nurgül ŞİMŞEK^c

^c Millî Eğitim Bakanlığı, E-Mail: demiraysimsek@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0002-3931-7473

ÖZET

Finansal okuryazarlığı açıklarken paradan ve paranın etkin yönetiminden bahsedilmektedir. Paraya karşı daha sağlıklı tutum sergileyebilmek için, paranın tarafsız bir araçtan daha fazlası ya da eksigi olduğunu anlamak gerekmektedir. İnsanların faturalarını nasıl ödeyeceği, paralarını nasıl idare edeceği, paralarını kullanmak için nasıl bütçe ve plan yaptığıyla ilgili her konu para yönetimi olarak adlandırılmaktadır. Bu çalışmada lise öğrencilerinin para yönetimine ilişkin tutum ve davranışları ile finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Verilerin toplanmasında ilgili yazından yararlanılarak geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu”, ve Güvenç (2016) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Algısı Ölçeği kullanılmıştır. Betimsel ve ilişkisel bir çalışma olan araştırmanın örneklemi 171 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma sonucunda: öğrencilerin para yönetimi davranış algıları ile para yönetimi öz yeterlik algılarının yüksek düzeyde, finansal okuryazarlık bilgi düzeylerinin ise orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Para Yönetimi, Finansal Farkındalık, Finansal Tutum.

ABSTRACT

While explaining financial literacy, money and its efficient use is being mentioned. To Show a more reasonable attitude towards money, it is required to understand if Money is more or less than an impartial too. Anything about how people will pay their bills, how they will manage their money, how they will make plan and budget to use their money is all called money management. In this study, it was aimed to determine the attitudes and behaviors of high school students regarding money management and financial literacy levels. The “Personal Information Form” developed using the relevant literature in collecting the data and the Financial Literacy and Money Management Perception Scale, which was validated and validated by Güvenç (2016), were used. The sample of the research, which is a descriptive and relational study, consists of 171 students. As a result of the study, it was determined that students' perceptions of money management behavior and perceptions of money management self-efficacy were at a high level, and their financial literacy knowledge levels were at a medium level.

Keywords: Financial Literacy, Money Management, Financial Awareness, Financial Attitude.

1.Giriş

Bireyler, gerek günlük yaşamda gerekse uzun dönemli planlarda ev bütçesi hazırlamaktan, emeklilik planlarına, çocukların eğitim masraflarından yatırım yapmaya kadar finansal kararlar almak durumundadır. Bu finansal kararların alınabilmesi, finansal bilgiye erişme ve bilgi sahibi olma ile bağlantılıdır. Mevcut durumda finansal piyasalarda yer alan finansal araçların ve ürünlerin çokluğu ve karmaşıklığı da finansal karar alma süreçlerini etkilemektedir (Bayram, 2014: 106). Finansal okuryazar olan bireyler, finansal ürünler hakkındaki gerekli bilgiye ulaşma yollarını bilen, doğru bilgi sahibi olan ve bu bilgi dağarcığı ile aldığı finansal kararlardan tasarruf ve tüketim dengesini sağlayarak fayda elde edenlerdir. Finansal okuryazar olan bireylerden sergilenmesi beklenen finansal davranışların rasyonellik düzeyi, teknoloji, tüketimi özendiren pazarlama anlayışı, iletişim hızındaki artış, ekonomik olaylarda yaşanan hızlı değişimler ve bunun yarattığı belirsizlikler ile ekonomik olayları takip etme zorluğu gibi bireyin dışındaki bazı faktörlere de bağlıdır (Danışman vd., 2016: 2). İnsanların modern toplumda, kullanılabilir finansal ürün ve/veya hizmetlerin artan çeşitliliği ve karmaşıklığı ile baş edebilmek ve hayatta kalabilmek için finansal okuryazarlık becerilerini geliştirmeleri bir gereklilik haline gelmiştir. Finansal okuryazarlık becerilerine sahip olmak, hem finansal problemleri çözmek hem de bunları daha önceden öngörüp kaçınabilmek için önemlidir. Aynı zamanda bireylerin günümüzde refah içinde, mutlu ve sağlıklı bir hayat sürdürebilmeleri de finansal okuryazarlıktan geçmektedir. Bireyler hayatlarının her anında çeşitli kararlar almaktadırlar. Finansal kararlar ise bireyin geleceğini şekillendiren önemli kararlardandır. Para ile ilgilenen herkes küçük ya da büyük olsun finansal bir karar almak zorundadır (Öztürk ve Demir, 2015: 116). Finansal konularda yetkin olan kişi finansal

sorunları tanımlar ve bu sorunların üstesinden gelebilmek için etkin ve verimli çözümler geliştirebilir. Finansal bilgi düzeyinin düşük olması bireyleri finansal kararlar alırken zora düşürmektedir. Ülkemizde yapılan araştırmalar, Türkiye'deki finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olduğunu; birçok kişinin yatırımlarını koruyacak ve geleceğe ilişkin plan yapacak finansal farkındalığa sahip olmadığını göstermektedir. Bu bulgu, ekonomik krizlerdeki hane balonunu yaratmada, finansal okuryazar olunmama durumunun da bir faktör olarak değerlendirilebileceği savını ortaya koymaktadır. Gelecek dönemlerde yaşanabilecek finansal problemler temel olarak finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Bu problem de devletlerin göz ardı edemeyeceği ve muhakkak üzerinde durması gereken bir konudur. Çünkü finansal okuryazarlığın düşük kalmasının yarattığı problem bireysel olarak kalmayıp makro düzeyde bir sorun yaşanmasına neden olacaktır. Finansal krizlerden yüksek eğitilmiş üst düzey yöneticiler ne de firmalar yatırım kararı alırken riskli yatırımdan tam anlamıyla kaçınmayabilirler. Bundan dolayı finansal okuryazarlık seviyesinin geliştirilmesi finansal piyasaları olumlu yönde etkilerken firmaların yönetimine de katkıda bulunur (Dağdelen, 2017: 23).

2. FİNANSAL OKURYAZARLIK VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN TANIMI

Finansal okuryazarlık kısıtlı finansal kaynaklar karşısında en yüksek faydayı elde etmek isteyen bireyin taşınması gereken bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu özellik finans piyasalarının gelişimiyle ve ekonomik karar vericilerin çeşitlilik göstermesiyle daha da önemli bir kavram haline gelmektedir. Bireysel birikimlerin hangi finansal ürünlerde değerlendirileceği, yatırım alternatifleri arasında seçim yapılması ve harcama kararları için gerekli finansmanın nasıl sağlanması gibi işlemler kişisel finansal okuryazarlığın gelişimine bağlıdır (Coşkun, 2016: 2248). Finansal okuryazarlık, bireylerin paranın kullanımı ve yönetimi konusunda elde ettiği tasarrufların ve alacağı yatırım kararlarının doğru finansal araçların tercih edilmesini sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve yeterlilik temelli yaklaşım sergileyerek bireylerin finansal refahını artırma çabasıdır. Bunun yanında finansal okuryazarlık, paranın şimdiki ve gelecekteki kullanımı ve yönetimi konusunda etkili kararlar alma yeteneğidir. Bir kişinin finansal okuryazar olarak nitelenebilmesi için bir banka hesabında gelir gider dengesini sağlaması, bütçe hazırlaması, gelecek için tasarruf etmesi, borçtan kaçınmak ya da borcu yönetmek için stratejiler öğrenmesi gerekir. Finansal okuryazarlık kavramı toplumun her kesiminden bireyi etkileyen bir kavramdır. Altıntaş (2009) Bayram (2014) Kaya (2015) Setyawati ve Suroso'nun da (2017) gösterdiği gibi düşük düzey finansal okuryazarlık yalnızca gelişmemiş ülkelerde değil gelişmiş ülkelerde de çok büyük sorunlar yaratmaktadır. Bu nedenle elindeki sınırlı finansal kaynaklar ile maksimum fayda temin etmek isteyen her bireyin belirli düzeyde finansal anlamda okuryazar olması gereklidir (Danışman vd. 2016: 3).

2.2.FİNANSAL EĞİTİM

Finansal eğitim, ekonomilere olan etkileri sonucunda tüm dünyada hızla önem kazanmıştır. Bu farkındalık uluslararası ve ulusal çalışmaları da beraberinde getirmiştir. Dünyada finansal eğitim ile ilgili çalışmaların, ülkelerin ekonomik ve sosyal yapılarına göre oluşturulması gerekliliği de farklı eğitim stratejilerini ortaya çıkarmıştır. Finansal eğitimin olası etkilerinin değerlendirildiği araştırmalara bakıldığında finansal eğitimin bireyin ve toplumun genel tasarruf düzeyini artırdığı, finansal bilgi birikimi ile finansal davranışlar ve tercihler arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Yine finansal eğitim seminerlerinde bireylerin emekliliğe dönük planlarında ve düşüncelerinde ciddi değişimlerin gözlemlendiği yapılan eğitim seminerlerinin bireylerin bilgi birikimi ve donanımlarını dikkat çekici ölçüde artırdığı gözlenmiştir. Finansal eğitim programları bireylerin finansal sistemden nasıl yararlanması gerektiği konusunda yol gösterici olarak, en azından bankacılık sistemi dışında olan bireylerin sisteme katılabilmesini sağlar. Finansal eğitim programları sayesinde, tüketiciler ihtiyaçlarına uygun finansal araç ve uygulamalardan yararlanabilir. Bireylerin bilgilenmiş olarak finansal piyasalara katılması ve olanaklardan yararlanması, finansal sistemin iyi işlemesi yanında bireylerin de finansal riskleri görerek doğru ve zamanında kararlar verebilmesini sağlar. Finansal okuryazarlık, finansal piyasaların etkinliği için gerekli bir durumdur. Buna bağlı olarak bireyler kendileri için uygun olmayan kredi alımı, hisse senedi alım satımı gibi finansal kararlarında zor duruma düşebilir. Bu durum bireylerin sosyal ve ekonomik bütünleşmesi konusunda sorunlar doğurabilir. Gerek bireyler olarak gerekse haneler olarak finansal kararların ve para yönetiminin bilgi odaklı olması, hem bireylerin hem de finansal kurumların gelişimi için önem taşımaktadır. Bu nedenle toplumda finansal okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi, finansal eğitim programlarının yaygınlaşması hem piyasa hem de bireyler için bir zorunluluktur (Bayram, 2014: 107).

2.3.FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN ÖNEMİ

Finansal piyasalardaki ürün ve hizmet çeşitliliğinin günden güne hızlı bir şekilde artış göstermesi bireylere finansal karar vermeleri için farklı alternatifler sunmakla birlikte, birçok riske katlanmaları gerektiğini de göstermektedir. Finansal okuryazar bir birey, finansal sorunlarını konuşabilir, tartışabilir, yorumlayabilir ve parayla olan ilişkisini anlayabilir. Bireysel finansın mikro ve makro düzeyde geliştirilmesi ve finansal istikrarın sağlanması bireylerin alacağı finansal kararlara bağlıdır. Finansal karar verme yeteneği ve finansal davranışlar finansal okuryazarlığın varlığını gösteren belirleyicilerdir. Bireylerin hem kendi kontrolü altında olan hem de kontrolü dışında gelişen durumları içeren finansal konular hakkında bilgi sahibi olması ve bu konuları anlaması bireyin finansal becerilerinin ne oranda olduğuna bağlıdır. Bundan yola çıkarak finansal beceri sahibi olmak ancak finansal alanda bilgi donanımına sahip olmak ve bu bilgiyi kullanmakla mümkün olmaktadır. Finansal konularda yeterli bilgi düzeyine sahip bireyler, finansal sorunların ne olduğunu kavrayabilir ve bu sorunların üstesinden nasıl geleceği, etkin ve verimli çözümlerin ne olabileceği konusunda çözümler

geliştirebilirler (Dağdelen, 2017: 12). Küresel boyutlarda yaşanan finansal krizler, doğal kaynakların kıtlığı ve sermaye piyasalarının bireyler için karmaşık olması gibi nedenler finansal farkındalığın önemini artırmaktadır. Her geçen gün gelişen teknoloji ve hızla yayılan küreselleşme, bireylerin yatırım, tüketim, tasarruf vb. konularda davranış değişikliklerine yol açmıştır. Bu sebeple tasarruf, yatırım vb. konuları klasik anlamda değerlendirmek anlamını kaybetmiştir. Özellikle tüketim alanında sergilenen davranışlardaki değişimler ve buna bağlı olarak alınan finansal kararlar ciddiye arz etmektedir. Çünkü finansal ürünler ve para, çağımızın bütünleşik bir parçası haline gelmiştir. Bu sebeple bireylerin bu araçları en verimli şekilde kullanması hem kendisi, hem ülkesi hem de ülkesinin ekonomisi için doğrudan önem arz etmektedir.

2.4.FİNANSAL OKURYAZARLIK VE PARA YÖNETİMİ İLİŞKİSİ

Finansal okuryazarlığı açıklarken paradan ve paranın etkin yönetiminden bahsedilmektedir. Paraya karşı daha sağlıklı tutum sergileyebilmek için, paranın tarafsız bir araçtan daha fazlası ya da eksigi olduğunu anlamak gerekmektedir. İnsanların faturalarını nasıl ödeyeceği, paralarını nasıl idare edeceği, paralarını kullanmak için nasıl bütçe ve plan yaptığınıyla ilgili her konu para yönetimi olarak adlandırılmaktadır. Finansal okuryazar olarak nitelendirilecek bireylerin paralarını etkili bir biçimde yönetmesi beklenir. Bu açıdan para yönetimi içeriklerinden finansal planlama ve bütçeleme önemli bir yere sahiptir. Çoğu insan için en önemli finansal hedefler, bir ev satın alma, çocukların eğitimleri için tasarruf yapma ve emeklilik planlarından oluşur. Hedefler; altı ay içinde kredi kartı borçlarını ödemek gibi kısa dönemli, iki yıl içinde satın alınacak evin peşinatını karşılamak için tasarruf gibi orta vadeli ya da on beş yıl içinde çocukları üniversiteye göndermek gibi uzun vadeli olabilmektedir. Finansal planlama, kişinin finansal olarak şuanda nerede olduğu ve potansiyel olarak yaşam hedeflerini ve bu hedeflere ulaşmak için nereye gidilmesi gerektiğini gösteren bir yol haritasıdır (Dağdelen, 2017: 14). Etkili finansal planlamanın ilk ve belki de en önemli adımı bir bütçe oluşturmak ve onu uygulamaktır. Bütçe, belirli dönemler için düzenlenen gelir ve giderlerin düzenlendiği ayrıntılı bir tablodur. Sahip olunan parayı en etkili şekilde değerlendirebilmek için bireylerin bir bütçe yapması ve ona bağlı olarak yaşaması gerekmektedir. Bütçe, bireyin para yönetiminde ne kadar başarılı olduğunu, belirlediği hedeflere ulaşma konusunda yeterli olup olmadığını gösterir. Finansal kayıtların tutulması ne zaman ne yapıldığını ve harcamaların hangi kalemlere dağıtıldığını görmek açısından önemli bir araç olabilir. Paradan ve paranın etkin yönetiminden bahsetmek finansal okuryazarlığı açıklarken kullanılan yöntemlerden biridir. Paraya karşı tutumumuzun daha sağlıklı olması olabilmesi için paranın tarafsız bir araçtan daha fazlası olduğunu anlamak gerekmektedir. Bu da bireylerin finansal bilgi seviyelerinin artırılması ile mümkündür (Öztürk ve Demir, 2015: 119). Özetle, finansal okuryazarlık bireylerin refah seviyesini yükseltmeyi ve içinde yaşadığımız dünyayı anlamayı sağlayan önemli bir konudur. Bireyler finansal okuryazarlık sayesinde daha akılcı ve katılımcı olabilmekte ve ekonomik

politikaların detaylarını daha iyi kavrayabilmektedir. Finansal okuryazarlık birey açısından önemli olduğu kadar toplum açısından da oldukça önemlidir. Finansal piyasalardaki karmaşıklık, finansal ürünlerin gittikçe artan sayısı bireylerin finansal piyasalardan uzak durmasına ve finansal sisteme olan güvenlerinin olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır. Finansal güvenliği azalan bireyler gelecek kaygısı çekecek ve rasyonel davranışlar sergileyemeyeceklerdir. Bu nedenle tüm bireyler için finansal okuryazarlık finansal sistemi anlamada ve yorumlamada hayati denilebilecek bir önem arz eder. Bireyler finansal güvenliklerini ve finansal refahlarını sağlayabilmek için temel anlamda da olsa finansal okuryazarlık seviyelerini yükseltmelidirler. Zira finansal okuryazarlık düzeyleri düşük olan bireylerin borç problemi ile karşılaşacağı, servet sahibi olma ve onu yönetme konusunda yetersiz kalacağı, finansal kriz dönemlerinde borç alma ve gelirlerini harcama ve emeklilik planlaması konusunda problem yaşayacağı birçok araştırmacı tarafından ifade edilmektedir (Dağdelen, 2017: 14). Finansal okuryazarlık kavramı ve bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmek amacıyla ulusal ve uluslararası literatürde üniversite öğrencileri (Bayram (2010). Er vd (2017), Tüfekçi vd (2017), Danışman vd (2016), Ramavhea vd. (2017), Isomidinova vd (2017), Tuna vd (2016), Barış (2016). Coşkun (2016), Ergün vd (2014), Bağcı vd (2019), Apan vd (2017), Özer (2019), Payziner (2017), Demirkol vd (2017), Alkaya ve Yağlı (2015), başta olmak üzere, akademisyenler (Öztürk vd (2015), Setyawati vd (2017), Onur vd (2014), işletme yöneticileri (Dağdelen (2017), Kaya (2015), hane halkı (ADVAK (2016), Naidu (2017) gibi farklı örneklem kümeleri üzerinde birçok çalışmanın yapıldığı görülmektedir (Coşkun, 2016: 2249). Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine ilişkin çalışmalar ise sınırlı sayıdadır. Bu çalışmalardan ilki Güvenç (2016 - 2017) tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın amacı lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemede kullanılabilir bir ölçme aracı geliştirmektir. Geliştirme çalışmaları toplam 729 lise öğrencisi katılmıştır. Çalışma sonunda Para Yönetim Öz Yeterlik Algısı Ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı .85, Para Yönetim Davranış Algısı Ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı .81 olarak hesaplanmış, doğrulayıcı faktör analizi sonucunda her iki ölçek içinde 10 madde ve ikişer alt boyutlu modelin uygun olduğu belirlenmiştir. 33 maddelik Finansal Bilgi Testinin KR-20 güvenilirlik katsayısı ise .83 olarak hesaplanmıştır. Lise öğrencileri için finansal okuryazarlık başlıklı ikinci çalışma; Yıldız ve Çankaya (2019) tarafından yapılmıştır. Araştırma, lise öğrencilerinin sahip oldukları finansal durum, finansal plan ve finansal bilgi seviyeleri gibi faktörler ile finansal okuryazarlık seviyeleri arasındaki ilişkiyi tespit etmeyi hedeflemiştir. Araştırmanın örneklemini, İstanbul'da yer alan 18 lisede eğitim gören 1292 lise öğrenci oluşturmuştur. Bu çalışmada öğrencilerin cinsiyetlerinin finansal planlama davranışları açısından belirgin bir etkiye sahip olmadığı, ailenin sahip olduğu gelir seviyesi ve eğitim düzeyinin ise pozitif bir etki sağladığı ayrıca öğrencilerin akademik başarılarının da benzer bir şekilde pozitif bir ilişki sergilediği tespit edilmiştir. Son olarak Er ve Taylan (2017) tarafından gerçekleştirilmiş; Trabzon Ortahisar ilçesinde yer alan liselerde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini, finansal

erişim, bilgi, tutum ve davranışlarından hareketle belirlemeyi hedefleyen çalışmada da öğrencilerin finansal gelişmelere olan ilgilerinin düşük olduğu ve temel finansal terimler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları belirlenmiştir.

Finansal okuryazarlık ve para yönetimine ilişkin tutum ve davranışların belirlenmesi amacıyla hazırlanan bu çalışmada, lise öğrencilerinin para yönetimi davranışları ile finansal okuryazarlık düzeylerinin ölçülmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın bir diğer amacı ise öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet, yaş, okul türü ve aile fertlerinin toplam aylık geliri gibi demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmektir.

Çalışmanın amacına uygun olarak aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır.

1. Katılımcılar finansal başarı düzeylerini nasıl algılamaktadır?
2. Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyleri, para yönetimi öz yeterlilik algıları ve davranışları;
  - a. Cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
  - b. Yaşa göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
  - c. Aile aylık gelirin'e göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
  - d. Okul türüne göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

3.YÖNTEM

Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri ile para yönetim öz yeterlilik algıları ve para yönetim davranışlarının incelendiği çalışmada betimsel (tarama) araştırma modeli kullanılmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkenleri; cinsiyet, okul türü, yaş, ve aile gelir düzeyidir. Örneklem Kayseri’de öğrenim gören ortaöğretim öğrencileri arasından çok aşamalı bir biçimde seçilmiştir. Öncelikle evreni en iyi temsil edeceği düşünülen eğitim bölgeleri belirlenmiş, ikinci aşamada belirlenen eğitim bölgeleri içerisinde farklı sosyokültürel ve ekonomik özellikleri yansıttığı düşünülen okullar, son aşamada da çalışmada en iyi örnek oluşturacağına inanılan öğrenciler tespit edilmiştir. Araştırmanın örnekleme, Kayseri ili 11. ve 12. eğitim bölgesinde öğrenimine devam eden 2100 öğrenci arasından seçilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen katılımcıların seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemi kullanılmıştır. Kullanılan maksimum çeşitlilik yöntemi çerçevesinde, Türk Eğitim Sistemi içinde yer alan beş farklı lise türünden öğrencilerin sahip oldukları çoğunluk doğrultusunda çalışmaya dâhil edilmesi amaçlanmıştır. Örneklem, 171 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmayı uygulamaya başlamadan önce araştırmanın yapılacağı okulun bağlı bulunduğu İl Milli Eğitim Müdürlüğü çalışma konusunda bilgilendirilmiş, araştırmanın gerçekleştirildiği okul yöneticileri ile ders öğretmenlerinden gerekli izinler alınmıştır. Araştırmaya katılım sağlayan her öğrenci için “Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu” doldurulmuş ayrıca bu formun öğrenci velileri ve okul müdürlerince de onaylanması sağlanmıştır. Araştırmanın yapıldığı tarihlerde, izinli ve/veya istirahatli olan öğrenciler örneklem dışı bırakılmıştır. Öğrenciler; araştırmanın amacı, çalışma sırasında elde edilen verilerin başka amaçla kullanılmayacağı, sonuçlardan bireysel olarak olumsuz şekilde etkilenmeyecekleri ve çalışma

bulgularında isimlerinin yer almayacağı konusunda bilgilendirilmiştir. Araştırmada, katılımcılarının demografik ve aile özellikleri ile ilgili bilgiler edinmek amacıyla “Kişisel Bilgi Formu”, Güvenç (2016) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetim Algısı Ölçeği uygulanmıştır. Ölçme aracı “Para Yönetim Öz Yeterlik Algısı”, “Para Yönetim Davranış Algısı” ve “Finansal Bilgi Testi” bölümlerinden oluşmaktadır. Ölçme aracının “Para Yönetim Öz yeterlik Algısı” ve “Para Yönetim Davranış Algısı” bölümleri likert tipi olup, her bir bölüm 10 maddeden oluşmaktadır. Para yönetimi öz yeterlilik algısı ölçeği planlama ve biriktirme olmak üzere iki faktör ve 5'er maddeden oluşmaktadır. Birinci faktördeki maddeler (1,2,3,4,5.) “Gelirlerimi nasıl artırabileceğimi planlayabilirim.” örneğinde olduğu gibi planlama öz yeterlik algısını, ikinci faktördeki maddeler (6,7,8,9,10.) ise “Gerektiğinde giderlerimi azaltabilirim.” örneğinde olduğu gibi biriktirme öz yeterlik algısını ölçmektedir. Para yönetimi davranış algısı ölçeği harcama ve biriktirme olmak üzere iki faktör ve 5'er maddeden oluşmaktadır. Birinci faktördeki maddeler (1,2,3,4,5.) “Paramı her bir güne uygun şekilde paylaşarak harcarım.” örneğinde olduğu gibi harcama davranış algısını, ikinci faktördeki maddeler (6,7,8,9,10.) ise “Ne kadar param olduğunu not alırım.” örneğinde olduğu gibi biriktirme davranış algısını ölçmektedir. Finansal Bilgi Ölçeği 33 doğru yanlış tipi maddelerden oluşan bir ölçektir. Finansal bilgi testi günlük yaşamda kullanılan temel finansal terimler (Senet ne kadar borcumuz/alacağımız olduğu gösteren belgedir.), temel kural ve ilkeler (Yatırım araçlarında kazanç olasılığı artıkça kaybetme olasılığı da artar.) hakkında lise öğrencilerinin bilgilerini ölçmek üzere hazırlanmıştır (Güvenç, 2016: 859).

Tablo 1. Para Yönetim Öz Yeterlilik Algısı Ölçeği Cronbach-Alpha Katsayısı

Boyut	Madde sayısı	Cronbach-alpha Katsayısı
Planlama	5	.854
Biriktirme	5	.838
Toplam	10	.905

Tablo 1'den de anlaşılacağı üzere Para Yönetim Öz Yeterlilik Algısı Ölçeği 'nin Cronbach-alpha iç tutarlılık katsayısı ölçeğin geneli için .905 olarak tespit edilirken, planlama boyutu için .854, biriktirme boyutu için .838 olarak hesaplanmıştır. Bir testin güvenilirlik katsayısı 1'e yaklaştıkça güvenilirliğin yüksek olduğu yani ölçme sonuçlarına karışan tesadüfi hataların az olduğu anlamına gelir. Genel olarak bir testin güvenilirliğinin yorumlanmasında hesaplanan güvenilirlik katsayısının .700 ve daha yüksek olması yeterli görülmektedir (Büyüköztürk vd, 2011). Elde edilen verilere göre ölçeğin tüm alt boyutları ve geneli için güvenilir olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Para Yönetim Davranış Algısı Ölçeği Cronbach-Alpha Katsayısı

Boyut	Madde sayısı	Cronbach-alpha Katsayısı
Harcama	5	.835
Biriktirme	5	.804
Toplam	10	.870

Tablo 2’den de anlaşılacağı üzere Para Yönetim Davranış Algısı Ölçeği ’nin Cronbach-alpha iç tutarlılık katsayısı ölçeğin geneli için .870 olarak tespit edilirken, harcama boyutu için .835, biriktirme boyutu için .804 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen verilere göre ölçeğin tüm alt boyutları ve geneli için güvenilir olduğu görülmektedir. Buna ilaveten doğru yanlışı tipi 33 maddeden oluşan finansal bilgi testi Cronbach-Alpha Katsayısı .904 olarak bulunmuştur. Bu araştırma kendi örneklemeyle sınırlıdır. Çünkü elde edilen veriler belli bir grup üzerinde gerçekleştirilen bir anket ile finansal okuryazarlık ve para yönetim öz yeterlilik ve davranış algısı ölçeğine dayanmaktadır. Dolayısıyla başka gruplar üzerinde gerçekleştirilecek bir çalışmada daha farklı sonuçlara ulaşabilmek mümkündür. Sosyal bilimler alanında yapılan araştırmaların merkezinde insan ögesinin bulunmasından kaynaklanan sınırlılıklar ve bu alanda kullanılan istatistiksel yöntemlerin duyarlıklarına ilişkin sınırlılıklar bu araştırma için de söz konusudur. Araştırmada katılımcıların finansal okuryazarlık düzeylerini etkileyebileceği düşünülen yaş, cinsiyet, okul türü ve aile gelir durumu gibi faktörler incelenmiştir. Araştırma sonuçları incelenen bu faktörlerle sınırlıdır. Araştırmanın sonuçları bir istatistik analiz programı SPSS 24 sürümünü kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında uygulanan Para Yönetim Davranış Algısı Ölçeği, Para Yönetim Öz Yeterlilik Algısı Ölçeği ve Finansal Bilgi Testi güvenilirlik ve geçerlilik analizleri de Cronbach’s Alpha değeri hesaplanarak tespit edilmiştir. Ayrıca tüm ölçekler için puan ortalamaları, frekans, aritmetik ortalama, standart sapma ve yüzde değerleri hesaplanmış aynı işlem araştırma anketi için de gerçekleştirilmiştir.

4. BULGULAR

Çalışmaya katılım sağlayan 171 öğrencinin %56.7’si, Demir Karamancı Anadolu Lisesinde (1) %12.3’ü Kayseri Özel Bilfen Fen Lisesinde (2) %15.8’i Kayseri İmam Hatip Meslek Lisesinde (3) %6.4’ü Seyide Daloğlu Anadolu Lisesinde (4) %8.8’i Kayseri Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde (5) öğrenim görmektedir. Ankete katılım sağlayan öğrencilerin yaş ortalaması 16.65 olarak bulunmuş, çalışmada kullanılan anket soruları $P < 0.05$ anlamlılık derecesi ile % 95’lik güven aralığında değerlendirilmiştir. Araştırma grubunun demografik özellikleri tablo 3’de sunulmuştur.

4.1.Araştırma Grubunun Demografik Özellikleri

Tablo 3. Araştırma Grubunun Demografik Özellikleri (n=171)

Sosyo demografik özellikler	Sayı	%
Cinsiyet		
Erkek	82	48
Kadın	89	52
Yaş		
14	10	5.8
15	35	22.8
16	62	36.3
17	37	21.6
18	13	7.6
19	10	5.8
Sınıf		
9	36	21.1
10	87	50.9
11	35	20.5
12	13	7.6
Aile toplam aylık geliri		
1500 - 2500 TL	49	28.7
3000 – 4000 TL	55	32.2
4000 – 6000 TL	34	19.9
8000 TL ve üstü	33	19.3
Ailedeki birey sayısı		
3	22	12.9
4	52	30.4
5	55	32.2
6	28	16.4
7	6	3.5
8 ve üstü	8	
Anne öğrenim durumu		32.2
İlkokul	55	24
Ortaokul	41	18.7
Lise	32	1.8
Yüksekokul	3	23.4
Üniversite	40	
Baba öğrenim durumu		17.5
İlkokul	30	18.1
Ortaokul	31	30.4
Lise	52	7
Yüksekokul	12	26.9
Üniversite	46	
Toplam	171	100

Tablo 3’de de görüldüğü üzere katılımcıların %48’i erkek %52’si kadındır. Katılımcı grubun %28.7’si alt, %32.2’si orta, %19.9’u orta – üst ve %19.3’ü üst gelir grubu aile bireylerinden oluşmaktadır. Annelerin %32.2’si ilkokul, %24’ü ortaokul, %18.7’si lise, %1.8’i yüksekokul ve %23.4’ü üniversite mezunudur. Babaların %17.5’i ilkokul, %18.1’i ortaokul, %30.4’ü lise, %7’si yüksekokul ve %26.9’u üniversite mezunudur.

4.2.Para Yönetim Öz Yeterlilik Algısı Eğilimleri

Araştırmaya katılan 171 lise öğrencisinin, para yönetim öz yeterlilik algısı konusundaki eğilimleri irdelenmiş ulaşılan değerler tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Para Yönetim Öz Yeterlilik Algısı Ölçeği t Testi Sonuçları (n=171)

PYÖYÖ Alt Boyutları	t	df	p	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
Planlama	35.383	170	.000	7.72514	7.2935	8.1567
Biriktirme	30.352	170	.000	7.52163	7.0307	8.0125
Toplam	32.867	170	.000	7.62338	7.1621	8.0846

Para yönetim öz yeterlilik algısı ölçeği planlama ve biriktirme olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek maddelerine verilecek yanıtlar %0 ile %100 puan aralığında asla yapamam, belki yaparım ve kesinlikle yaparım derecelendirme düzeylerinden oluşmaktadır (Güvenç, 2016). Finansal tutum ve davranış finansal okuryazarlığın önemli birer bileşeni olarak kabul edilmektedir. Örneğin, bir kişinin tasarruf yapmayla ilgili olumsuz bir tutumu varsa bu kişinin harcamalarının yönetimini etkileyen uzun vadeli finansal planlar yapma olasılıklarının daha düşük olacağı düşünülebilir.Finansal davranış, kişisel harcamaları kontrol etme, tasarruf, borç ve kredileri yönetebilme, kısa ve uzun dönem planlama yapma olarak düşünülebilir.Finansal tutum bir kişinin finans konularına karşı verdiği tepki, finansal davranış ise bu kişinin finans konularında gerçekleştirdiği eylem olarak ifade edilebilir. Tablo 4’den de anlaşılacağı üzere öğrenciler hem finansal tutum hem de finansal davranış konusunda kendi yeterliliklerinin yüksek düzeyde olduğunu ifade etmiştir. Zira katılımcı grubun %77.2’si para yönetim öz yeterlilik algısı ölçeği planlama alt boyutunda, %75.2’si biriktirme alt boyutunda para yönetimine ilişkin davranış ve tutumlarını yeterli olarak yordamıştır. Ölçekte yer

alan ifadelerine genel olarak bakıldığında; en düşük ortalamanın “İstediğim parayı istediğim sürede biriktirebilirim” ifadesine verilen cevaplarda olduğu görülmektedir. En yüksek ortalama değerin ise “Paramı yönetebilirim” maddesine verilen cevaplarda olduğu görülmektedir.

4.3. Para Yönetim Davranış Algısı Eğilimleri

Araştırmaya katılan 171 lise öğrencisinin, para yönetim davranış algısı konusundaki eğilimleri irdelenmiş ulaşılan değerler tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Para Yönetim Davranış Algısı Ölçeği t Testi Sonuçları (n=171)

PYDÖ Alt Boyutları	t	df	Sig.	Mean Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
Harcama	37.983	170	.000	2.83720	2.5107	2.9849
Biriktirme	29.248	170	.000	2.48187	2.3139	2.6497
Toplam	33.615	170	.000	2.65953	2.4123	2.8173

Para yönetimi davranış ölçeği harcama ve biriktirme olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek maddelerine verilecek yanıtlar (1) kesinlikle doğru değil, (2) çoğunlukla doğru değil, (3) çoğunlukla doğru ve (4) kesinlikle doğru biçiminde derecelendirilmiştir (Güvenç, 2016). Katılımcıların %70.75’i harcama alt boyutunda %62’si ise biriktirme alt boyutunda para yönetimine ilişkin davranış algılarını yeterli düzey olarak yordamıştır. Ölçekte yer alan ifadelerine genel olarak bakıldığında; en düşük ortalamanın “Nereye, ne kadar para harcadığımı not alırım” ifadesine verilen cevaplarda olduğu görülmektedir. En yüksek ortalama değerin ise “Paramı gereksinimlerime göre gruplayarak (yemek, kırtasiye vb.) harcarım” maddesine verilen cevaplarda olduğu görülmektedir.

4.4. Finansal Bilgi Testi Maddelerine Göre Katılımcı Eğilimlerinin Değerlendirmesi

Araştırmaya katılan 171 lise öğrencisinin, finansal bilgi konusundaki eğilimleri irdelenmiş ulaşılan sayı ve yüzde değerler tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Finansal Bilgi Testi Frekans ve Yüzde Değerleri (n=171)

Finansal Bilgi Testi Maddeleri	Doğru		Yanlış		Bilmiyorum	
	F	%	F	%	F	%
1. Paramızı bankaya yatırdığımızda mutlaka faiz alırız.	64	37.4	65	38	42	24.6
2. Kredi kartı ile alışveriş yapıldığında mutlaka faiz ödenir.	77	45	50	29.2	44	25.7

3. Asgari sözcüğü en az anlamında kullanılır.	123	71.9	20	11.7	28	16.4
4. Döviz kuru paramızın dövize oranını gösterir.	76	44.4	25	14.6	70	40.9
5. Kredi kartı borcunu ödeyemezseniz bir sonraki ay toplam borcunuzu ödemeniz durumunda faiz ödenmez.	20	11.7	79	46.2	72	42.1
6. Taksitle alışveriş yapıldığında hiçbir zaman faiz ödenmez.	24	14	108	63.2	39	22.8
7. Denk bütçe gelir giderlerimizin eşit olması demektir.	120	70.2	17	9.9	34	19.9
8. Banka kartı ile alışveriş yapılmaz.	37	21.6	101	59.1	33	19.3
9. Senet ne kadar borcumuz/alacağımız olduğu gösteren belgedir.	109	63.7	25	14.6	37	21.6
10. İnternette sadece kredi kartıyla alışveriş yapılır.	33	19.3	111	64.9	27	15.8
11. Vade paramızı ne kadar süre bankada tutacağımızı belirtir.	83	48.5	24	14	64	37.4
12. Öğrenim burslarını geri öderken faiz ödenmez.	73	42.7	37	21.6	61	35.7
13. Dolandırıcılardan korunmak için kartla alışverişten kaçınmak gerekir.	62	36.3	82	48	27	15.8
14. Banka dışındaki kişilerden ya da kuruluşlardan borç alınca faiz ödenmez.	43	25.1	86	50.3	42	24.6
15. Bir insan borcunu ödeyemezse bunun cezası sadece daha fazla faiz ödemektir.	48	28.1	83	48.5	40	23.4
16. İsteyen herkes bankadan kredi alabilir.	34	19.9	111	64.9	25	14.9
17. Burslar karşılıksızdır.	68	39.8	70	40.9	33	19.3
18. Yatırım paramızın değerinin azalmasını önlemek için yapılır.	71	41.5	53	31	47	27.5
19. Yatırım araçlarında kazanç olasılığı artıkça kaybetme olasılığı da artar.	53	31	53	31	65	38
20. Deprem sigortası yaptırmak insanın kendi isteğine bağlıdır.	86	50.3	53	31	32	18.7
21. Belli bir yaşa gelen herkes emekli olabilir.	63	36.8	81	47.4	27	15.8
22. Özel sağlık sigortanız varsa asla hastane ve ilaç parası ödemezsiniz.	37	21.6	80	46.8	54	31.6

23. İnsan bir kere sigorta yaptırdı mı ömür boyu koruma altında olur.	54	31.6	70	40.9	47	27.5
24. Paramızı dövize çevirirsek değerini koruruz.	45	26.3	61	35.7	65	38
25. Ev kirası, yiyecek ve benzeri için harcadığımız paraya gider denir.	148	86.5	8	4.7	15	8.8
26. Hisse senedi bir insanın bir şirketteki payını gösteren belgedir.	108	63.2	21	12.3	41	24
27. Ailesiyle yaşayanların doktor ve ilaç parası ödemesine gerek yoktur.	28	16.4	105	61.4	38	22.2
28. Her alışverişimizde vergi öderiz.	115	67.3	30	17.5	26	15.2
29. Onsekiz yaşın altındaki kişi aldığı borcu ödemezse bir şey olmaz.	22	12.9	105	61.4	43	25.1
30. Bankalar dışındaki kişilerden borç almak her zaman daha güvenlidir.	35	20.5	112	65.5	37	21.6
31. Banka kartı ile kredi kartı arasında fark yoktur.	35	20.5	89	52	47	27.5
32. Bankaya yıllık %20 faizle 1000 lira yatıran Hasanın parası iki yıl sonra tam 1400 lira olur.	76	44.4	49	28.7	46	26.9
33. Enflasyon paramızın değerinin azalmasıdır.	100	58.5	33	19.3	38	22.2

Araştırmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık bilgi düzeyini ölçmek için “Finansal Bilgi Testi” başlığı altında 33 adet ifadeye cevap vermeleri istenmiştir. Finansal okuryazar olan bir kişinin temel finansal kavram ve bilgilere (dört işlem, paranın zaman değeri, basit faiz, bileşik faiz, risk ve getiri, bireysel emeklilik, enflasyon ve çeşitlendirme gibi) sahip olduğu varsayılır. Tablo 6’dan da anlaşılacağı üzere öğrencilerin asgari (%71.9), denk bütçe (%70.2), senet (%63.7), gider (% 86.5), hisse senedi (%63.2), vergi (%67.3) ve enflasyon (%58.5) gibi kavram tanımları ve kullanımına ilişkin bilgi düzeylerinin belirtilen yüzde oranlara bakılarak yeterli olduğu söylenebilir. Ancak aynı ölçek sonuçları katılımcı grubun faiz, basit faiz hesaplama, kredi kartı kullanımı, vade, borç, kredi kullanımı, yatırım hesabı, sigorta gibi temel finansal kavramlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını göstermektedir. Bu kavramların kullanım ve tanımlarına ilişkin ifadelerin tümünde doğru yanıtı verme oranı %50’nin altında kalmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda katılımcı grubun finansal okuryazarlık seviyesinin düşük düzey olarak izlendiği söylenebilir.

Coşkun (2016), Payziner (2017), Temizel ve Bayram (2011), Ergün vd (2014), Er vd (2014), Dağdelen (2017), Demirkol ve Erduray (2017), Sarıgül (2014 - 2015), Alkaya ve Yağlı (2015) gibi birçok araştırmacı bireylerin finansal konulardaki tutum ve davranışları ile finansal bilgi düzeyleri ve demografik özellikleri arasında nedensel ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmamız sonucunda elde edilen bulgular bu nedensel ilişkiyi doğrular niteliktedir. Yapılan çalışma sonucunda okul türü değişkeni ile öğrencilerin para yönetimi tutum ve davranış ölçeği ve finansal okuryazarlık düzeyleri arasında oldukça yüksek düzey bir anlamlılık olduğu tespit edilmiştir. Para yönetim öz yeterlilik algısı ölçeği açısından $P < .005$ olduğundan * düzeyinde, Para yönetim davranış ölçeği açısından $P = .000 < .001$ olduğundan ** düzeyinde okul türü etkisi anlamlı bulunmuştur. Akademik başarı düzeyi yüksek olan okullarda öğrenim gören öğrencilerin para yönetimine ilişkin duyarlılıkları ve finansal bilgi düzeyleri daha yüksektir. Öte yandan cinsiyet, yaş, anne baba eğitim durumu ve aile gelir durumu gibi değişkenler açısından ise kurulan anlamlılık ilişkisi istatistiksel düzeyde anlamlılık olarak izlenmiştir ($p \leq .050$). Ancak Ki-kare analizleri sonucunda ortaya çıkan ilişkinin güçlülüğünü belirlemek için yapılan Cramer's V testi analizlerine göre ölçek maddeleri ile araştırma kapsamında ölçümü yapılan değişkenler arasında varolan ilişkinin güçlülüğü 0-30 arası zayıf değer olarak tespit edilmiştir. Tüm ölçek maddeleri için Cramer's V değeri .40'ın altında kalmıştır.

4.5. Korelasyon Analizleri

Okul türü, cinsiyet, yaş ve aile gelir değişkenleri ile para yönetim öz yeterlilik algısı ve para yönetim davranış algısı ile ilgili korelasyonel ilişkiler tablo 9 ve tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 9. Okul Türü, Cinsiyet, Yaş ve Gelir Değişkenleri Açısından Para Yönetim Davranışları Ölçeği Korelasyon Analizi Sonuçları (n=171)

		Para Yönetim Davranış Ölçeği													
C	F.NO	Okul	Cinsiyet	Yaş	Gelir	F.1	F.2	F.3	F.4	F.5	F.6	F.7	F.8	F.9	F.10
		p.	-,004	1	-,004	-,113	-,093	-,003	-,010	-,079	-,046	-,110	-,025	-,088	,038
O	Sig. p.		-,960	,437**	,292**	,148	,204	,069	,005	,008	,000	,029	,005	,000	,007
O	Sig. p.	1	-,004	,437**	,292**	,111	,098	,140	,214**	,202**	,349**	,167*	,214**	,319**	,206**

6		5		4		3		2		1		G		Y	
Sig.	P.	Sig.	P.	Sig.	P.	Sig.	P.	Sig.	P.	Sig.	P.	Sig.	P.	Sig.	P.
,000	,349**	,008	,202**	,005	,214**	,069	,140	,204	,098	,148	,111	,000	,292**	,000	,437*
,742	-,025	,150	-,110	,550	-,046	,305	-,079	,897	-,010	,970	-,003	,229	-,093	,141	-,113
,010	,195*	,322	,076	,184	,102	,705	-,029	,869	,013	,100	,127	,000	,285**		1
,283	-,082	,021	-,176*	,007	-,205**	,231	-,092	,016	-,185*	,500	-,052		1	,000	,285*
,001	,257**	,000	,486**	,000	,344**	,000	,566**	,000	,552**		1	,500	-,052	,100	,127
,000	,390**	,000	,550**	,000	,470**	,000	,633**		1	,000	,552**	,016	-,185*	,869	,013
,000	,366**	,000	,623**	,000	,411**		1	,000	,633**	,000	,566**	,231	-,092	,705	-,029
,000	,444**	,000	,407**		1	,000	,411**	,000	,470**	,000	,344**	,007	-,205**	,184	,102
,000	,451**		1	,000	,407**	,000	,623**	,000	,550**	,000	,486**	,021	-,176*	,322	,076
	1	,000	,451**	,000	,444**	,000	,366**	,000	,390**	,001	,257**	,283	-,082	,010	,195*
,000	,429**	,000	,383**	,000	,333**	,000	,351**	,000	,376**	,000	,405**	,805	-,019	,238	,091
,000	,414**	,000	,374**	,000	,284**	,000	,335**	,000	,429**	,000	,441**	,503	-,052	,039	,158*
,000	,512**	,000	,271**	,002	,237**	,000	,379**	,009	,200**	,000	,300**	,322	,076	,001	,262*
,000	,501**	,000	,442**	,000	,305**	,000	,370**	,000	,414**	,000	,320**	,041	-,157*	,012	,192*

7	Sig.	P.	8	Sig.	P.	9	Sig.	P.	10	Sig.	P.																		
		,167*		,029			,214**	,038			,158*	,091		-,019		,405**	,376**		,351**		,333**		,383**		,429**		1		,528**
** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).																													
* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).																													

Tablo 9’den da anlaşılacağı üzere öğrencilerin para yönetimine ilişkin davranışları ile okul türü değişkeni arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Akademik başarısı yüksekokullarda öğrenim gören öğrencilerin gereksinimlerini gruplayarak harcama yaptığı [P=.005, r=.214], nereye ne kadar para harcadığını not aldığı [P=.000, r=.349], harcama sonucu geriye kalan para miktarını hesapladığı [P=.000, r=.319] tespit edilmiştir. Benzer bir durum yaş değişkeni ile ölçek maddeleri arasında da mevcuttur. Yaşça büyük öğrencilerin yaşça küçük öğrencilere oranla gelecek dönemler için kendilerine para biriktirme hedefleri koyduğu [P=.039, r=.159], para ile ilgili planlarını kontrol ettiği [P=.012, r=.192] görülmüştür. Aile gelir durumu ile ölçek maddeleri arasında kurulan korelasyonel ilişki ise negatif yönlüdür. Gelir durumu yüksek aile öğrencilerinin para harcama planları yapmadığı [P=.016, r=-.185], gereksinimlerini gruplayarak harcama davranışı göstermediği [P =.007, r=-.205], para ile ilgili planlamalarını kontrol etmediği [P=.041, r=-.157] görülmüştür. Öte yandan cinsiyet değişkeni ile para yönetim davranış ölççeği arasında anlamlı bir ilişki kurulamamıştır.

Tablo 10. Okul Türü, Cinsiyet, Yaş ve Gelir Değişkenleri Açısından Para Yönetim Öz Yeterlik Algısı Ölçeği Korelasyon Analizi Sonuçları (n=171)

Para Yönetim Öz Yeterlik Algısı Ölçeği													
2	P.	1		G		Y		C		O		F.NO	
		Sig.	P.	Sig.	P.	Sig.	P.	Sig.	P.	Sig.	P.		
,309**	,001	,246**	,000	,292**	,000	,437**	,960	-,004	,960	,000	1	Okul türü	
-,049	,983	,002	,229	-,093	,141	-,113		1	,960	,000	-,004	Cinsiyet	
,262**	,000	,271**	,000	,285**		1	,141	-,113	,141	,000	,437**	Yaş	
,122	,724	-,027		1	,000	,285**	,229	-,093	,229	,000	,292**	Gelir durumu	
,645**		1	,724	-,027	,000	,271**	,983	,002	,983	,001	,246**	F.1	
1	,000	,645**	,111	,122	,001	,262**	,527	-,049	,527	,000	,309**	F.2	
,535**	,000	,435**	,688	,031	,000	,278**	,034	-,162*	,034	,000	,336**	F.3	
,533**	,000	,650**	,278	-,083	,040	,157*	,721	-,027	,721	,000	,270**	F.4	
,527**	,000	,521**	,742	-,025	,091	,130	,267	-,085	,267	,002	,236**	F.5	
,497**	,000	,557**	,401	-,065	,029	,167*	,830	,017	,830	,002	,231**	F.6	
,527**	,000	,454**	,864	-,013	,663	,034	,479	,055	,479	,002	,239**	F.7	
,550**	,000	,418**	,277	,084	,147	,111	,431	-,061	,431	,106	,124	F.8	
,465**	,000	,449**	,759	,024	,013	,189*	,132	,116	,132	,109	,123	F.9	
,563**	,000	,475**	,771	,022	,153	,110	,495	,052	,495	,019	,179*	F.10	

Sig	9		∞		7		6		5		4		3	
	P.	Sig.	P.	Sig.	P.	Sig.	P.	Sig.	P.	Sig.	P.	Sig.	P.	Sig.
,109	,123	,106	,124	,002	,239**	,002	,231**	,002	,236**	,000	,270**	,000	,336**	,000
,132	,116	,431	-,061	,479	,055	,830	,017	,267	-,085	,721	-,027	,034	-,162*	,527
,013	,189*	,147	,111	,663	,034	,029	,167*	,091	,130	,040	,157*	,000	,278**	,001
,759	,024	,277	,084	,864	-,013	,401	-,065	,742	-,025	,278	-,083	,688	,031	,111
,000	,449**	,000	,418**	,000	,454**	,000	,557**	,000	,521**	,000	,650**	,000	,435**	,000
,000	,465**	,000	,550**	,000	,527**	,000	,497**	,000	,527**	,000	,535**	,000	,535**	
,000	,410**	,000	,332**	,000	,389**	,000	,434**	,000	,501**	,000	,512**		1	,000
,000	,386**	,000	,365**	,000	,595**	,000	,559**	,000	,545**		1	,000	,512**	,000
,000	,345**	,000	,431**	,000	,520**	,000	,595**		1	,000	,545**	,000	,501**	,000
,000	,536**	,000	,424**	,000	,557**		1	,000	,595**	,000	,559**	,000	,434**	,000
,000	,409**	,000	,505**		1	,000	,557**	,000	,520**	,000	,595**	,000	,389**	,000
,000	,488**		1	,000	,505**	,000	,424**	,000	,431**	,000	,365**	,000	,332**	,000
	1	,000	,488**	,000	,409**	,000	,536**	,000	,345**	,000	,386**	,000	,410**	,000
,000	,580**	,000	,531**	,000	,616**	,000	,447**	,000	,359**	,000	,605**	,000	,394**	,000

1 0	P.	,179*	,052	,110	,022	,475**	,563**	,394**	,605**	,359**	,447**	,616**	,531**	,580**	1
	Sig.	,019	,495	,153	,771	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).															
* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).															

Tablo 10’da da görüldüğü üzere öğrencilerin para yönetimine ilişkin tutumları ile okul türü değişkeni arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki mevcuttur. Akademik başarısı yüksek okullarda öğrenim gören öğrenciler paralarını yönetebildiklerini [P=.001, r=.246], bütçe yapabildiklerini [P=.000, r=.309], para hakkında bilinmesi gerekenlere hakim olduklarını [P = .000, r = .336] , paralarını iyi şekilde değerlendirdiklerini [P=.000, r=.270], gelir artırıcı yolları planlayabildiklerini [P=.002, r=.236], gerektiğinde giderlerini azaltabileceklerini [P=.002, r=.231], hiçbir amaç olmaksızın para biriktirebileceklerini [P=.002, r=.239] ifade etmişlerdir. Öte yandan yaş değişkeni ile öğrencilerin para yönetim tutumları arasında da yine pozitif yönlü korelasyonel bir ilişki bulunmaktadır. Öğrencinin yaşı büyüdükçe parasını yönetebilme [P=.000, r=.271], bütçe yapabilme [P=.000, r=.262], parayı değerlendirebilme [P=.000, r=.278], gelirlerini planlayabilme [P=.040, r=.157], giderlerini azaltabilme [P=.029, r = .167] ve parayı uygun şekilde saklayabilme [P=.013, r=.189], becerisi artmaktadır. Gelir durumu ve cinsiyet değişkeni ile para yönetimi öz yeterlik algısı ölçeği arasında herhangi bir korelasyonel ilişki tespit edilememiştir.

4.6. Regresyon Analizleri

Tablo 11. Okul Türü, Sınıf, Cinsiyet, Yaş ve Gelir Durumu Değişkenleri Açısından Regresyon Analizi Sonuçları (n=171)

		KT	df	KO	F	Sig.	RO
Okul Türü	Regression	183,059	62	2,953	2,821	,000 ^b	,627
	Residual	108,846	104	1,047			
	Total	291,904	166				
Sınıf	Regression	72,887	62	1,176	2,677	,000 ^b	,615
	Residual	45,664	104	,439			

	Total	118,551	166				
Cinsiyet	Regression	23,532	62	,380	2,176	,000 ^b	,565
	Residual	18,144	104	,174			
	Total	41,677	166				
Yaş	Regression	169,895	61	2,785	3,781	,000 ^b	,687
	Residual	77,350	105	,737			
	Total	247,246	166				
Gelir	Regression	134,116	60	2,235	3,916	,000 ^b	,689
	Residual	60,507	106	,571			
	Total	194,623	166				

Tablo 11 'den de anlaşılacağı üzere okul türü değişkeni için $R^2=.627$, $p=.000$, sınıf değişkeni için $R^2=.615$, $p=.000$, cinsiyet değişkeni için $R^2=.565$, $p=.000$, yaş değişkeni için $R^2=.687$, $p=.000$ ve aile gelir durumu değişkeni için $R^2=.689$, $p=.000$ olduğundan kurulan regresyon ilişkisinin istatistiksel açıdan önemli olduğunu söyleyebiliriz. Regresyon analizi sonucunda okul türü değişkeninin bağımlı değişkenler içerisindeki çeşitliliğin %62.7'sini, sınıf değişkeninin %61.5' ini, cinsiyet değişkeninin %56.5' ini, yaş değişkeninin %68.7'sini ve aile gelir durumu değişkeninin %68.9'unu açıkladığı görülmektedir. Anova tablosunun verileri doğrultusunda $p = .000 \leq .000$ olduğundan %95 güven olasılığı ile regresyon katsayısının sıfırdan farklı ve bulunan regresyon katsayısının istatistiksel açıdan önemli olduğunu görebiliriz. Akademik başarısı yüksek okullarda eğitim alan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi, başarısı düşük okullarda öğrenim gören öğrencilere oranla daha yüksektir. Yaş büyüdükçe bireyin finansal bilgileri de artmaktadır. Çok yüksek olmamakla birlikte erkek öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi kadın öğrencilerden fazladır. Yine ebeveyn gelir durumu yükseldikçe hem finansal bilgi düzeyi hem de para yönetimi tutum ve davranışı bu durumdan olumlu etkilenmektedir.

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

İnsanlar hayatları boyunca finansal kararlar almaktadır. Bu kararların hem bireyin kendisine hem topluma hem de ekonomiye etkileri düşünüldüğünde finansal yeterliliğe sahip, finansal okuryazar bir birey olma zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Günümüzün sürekli değişen ve gelişen ekonomisinde bilinçli tüketicilere daha çok ihtiyaç duyulmaktadır. İnsanların ekonomik refah seviyelerini yükseltmeleri ancak finansal okuryazar bir birey haline geldiklerinde mümkün olacaktır. Finansal okuryazar olan bir kişinin temel finansal kavram ve bilgilere (dört işlem, paranın zaman değeri, basit faiz, bileşik faiz, risk ve getiri, bireysel emeklilik, enflasyon ve çeşitlendirme gibi) sahip olduğu varsayılr. Finansal okuryazarlık, bireyin kişisel finans ile ilgili bilgileri ne kadar iyi anladığı ve kullandığıdır (Potrich, 2015), (Payziner, 2017). Gerçekleştirilen çalışmada ulaşılan sonuçlar öğrencilerin temel finansal kavramlara ilişkin bilgi düzeylerinin orta seviyede olduğunu, finansal kavramları işleme ve kullanmaya yönelik becerilerinin ise düşük düzey olarak değerlendirilebileceğini göstermiştir. Benzer sonuçlar; Ergün vd. (2014), Er vd. (2017) ve Barış'ın (2016) çalışmalarında da mevcuttur.

Cinsiyete göre finansal okuryazarlık bulguları değerlendirildiğinde, ortaya çıkan sonuçların erkek katılımcıların lehine olduğu söylenebilir de, finansal bilgi test, para yönetim davranış ölçeği ve para yönetim öz yeterlilik algısı ile cinsiyet özellikleri arasında istatistiksel açıdan yüksek düzey bir anlamlılığın olduğu söylenemez. Zira cinsiyet açısından bazı ölçek maddelerinde çok belirgin olamamakla birlikte ortaya çıkan farkın ölçek ve bilgi testi genelinde bulunduğunu söylemek oldukça güçtür. Bu bulgu Yıldız ve Çankaya'nın (2019) çalışma bulguları ile benzer olup, Sarıgül'ün (2014) ulaştığı sonuçlardan farklıdır. Sarıgül'ün üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada "Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği" ve alt boyutları ile katılımcıların finansal bilgi düzeyleri ve sosyodemografik değişkenleri arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu ve öğrencilerin finansal tutum ve davranışlarının sosyodemografik değişkenlere ve finansal bilgi düzeyine bağlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda, harcamaya yönelik davranışların ve finansa yönelik ilginin düşük olduğu; harcama ve tasarrufla ilgili tutum ve algının ise orta düzeyde olduğu görülmüştür. Finansal tutum ve davranışlarında sosyodemografik özelliklerinin ve finansal okuryazarlık düzeylerinin belirleyici olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan testler, cinsiyet açısından ilgi ve harcama boyutunda farklılık olduğunu ve bu boyutlarda ve ölçeğin tamamında erkeklerin ortalama değerlerinin daha yüksek çıktığını; öğrenim görülen bilim dalı ile ölçek ve alt boyutlarının tamamında anlamlı ilişkiler belirlendiğini ve fen bilimlerinden birine devam eden öğrencilerin sağlık bilimlerinden birinde okuyan öğrencilere göre daha olumlu harcama davranışları sergilediğini; sosyal bilimler alanındaki okullardan birinde öğrenim gören öğrencilerin finansa yönelik algılarının eğitim ve sağlık bilimleri öğrencilerine kıyasla daha gerçekçi olduğunu; eğitim ve sağlık bilimlerinden birinde eğitim almakta olan öğrencilerin finansal konulara olan ilgisinin fen ve sosyal bilimler öğrencilerine kıyasla daha düşük olduğunu; okulda dördüncü yıl veya üzerinde eğitim görmekte olan öğrencilerin ilgi ve tutum boyutları ile ölçeğin genelinde diğerlerine kıyasla daha yüksek skorlar elde ettiğini ve bu öğrencilerin finansal tutumlarının daha olumlu, finansal konulara ilgisinin daha fazla olduğunu; finans ve/veya ekonomi eğitimi almış öğrencilerin bu konularda herhangi bir

eğitim almamış olanlara kıyasla finansal konulara daha fazla ilgi duyduğunu; öğrencilerin finansal bilgi düzeyi arttıkça harcamaya yönelik davranışlarının daha olumlu hale geldiği ve finansal konulara ilgilerinin arttığını; finansal bilgi seviyesi yüksek olan öğrencilerin orta ve yüksek bilgiye sahip öğrencilere kıyasla finansal tutumlarının daha olumlu olduğunu ve finansal konuları daha gerçekçi algıladığını göstermiştir. Yine Er vd. (2017) tarafından yapılan çalışmada da cinsiyete göre finansal okuryazarlık bulguları değerlendirildiğinde, finansal okuryazarlık düzeyi düşük olanların %54.5'ini kız öğrencilerin, %45.5'ini erkek öğrencilerin; orta düzeyde %61.3'ünü kız öğrencilerin, %38.7'sini erkek öğrencilerin; yüksek düzeyde finansal okuryazarlığı olanların ise %52.5'ini kız öğrencilerin ve %47.5'ini erkek öğrencilerin oluşturduğu görülmektedir.

Yapılan çalışma sonucunda elde edilen bulgular yaş ve okul türü değişkenleri ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında yüksek düzey bir anlamlılık ilişkisi olduğunu göstermiştir. Elde edilen bulgu, Tuna (2016), Ergün, Şahin ve Ergin'in (2014) çalışma sonuçları ile benzer olup yaşça büyük öğrencilerinin finansal konulara daha fazla ilgi duydukları ve diğer yaş gruplarına kıyasla finansal okuryazarlığa ilişkin daha bilinçli tutum ve davranışlar sergiledikleri söylenebilir. Öte yandan aile gelir durumu ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında oranı çok yüksek olmamakla birlikte istatistiksel bir anlamlılık gözlemlenmiştir. Bu bulgu Yıldız ve Çankaya'nın (2019) ulaştığı sonuçlarla paralellik gösterse de aile gelir durumu değişkeni açısından para yönetim tutum ve davranışları arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. Para yönetim öz yeterlik algısı ve para yönetim davranış ölçeği ile ilgili bulgular, öğrencilerin çoğunluğunun mali konulardaki gelecek planları, birikim ve tasarruflarını kapsayan finansal tutum ve davranışlarının olumlu yönde olduğunu göstermiştir. Çam ve Barut'un (2015), ön lisans öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemek ve finansal davranışlarını ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirdiği ve öğrencilerin banka ürünleri hakkında fazla bilgi sahibi olmadıklarını; öğrencilerin kredi kartını geç ödeme yapabilmek için kullandıklarını; öğrencilerin finansal okuryazar olmadıkları ve temel finansal kavramlar hakkında çok az bilgiye sahip olduklarını; basit faiz, bileşik faiz, enflasyon, paranın zaman değeri ve reel faiz bilgisinden oluşan bağımsız değişkenlerin, öğrencilerin parayı harcama ve yönetme konusundaki başarısını çok az etkilediğini; öğrencilerin finansal davranışlarının, finansal bilgi düzeylerinden çok etkilenmediğini gösterdiği çalışmanın aksine yaptığımız çalışmada katılımcıların başarı algılamaları ile düzenli para biriktirme, aylık bütçe yapma ve ona uygun davranma, eline ekstra para geçtiğinde nasıl kullanılacağını planlama ve faturaları zamanında ödeme gibi tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Lise öğrencilerinin kendilerini finansal durumlarını yönetmede orta düzeyde ve hatta bazı ölçek maddelerinde oldukça başarılı saymaları, genel analiz sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin kendilerini mevcut durumdan çok daha iyi bir yere konumlandıklarını göstermektedir. Sonuç olarak finansal davranış ile ilgili bulgular incelendiğinde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun olumlu finansal davranış sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları, finansal bilgi ile

finansal davranış arasında ve finansal bilgi ile finansal tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu, finansal bilgi düzeyi yüksek bireylerin para yönetimine ilişkin daha istendik yönde tutum ve davranış geliştirebildiklerini göstermiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin ortalama puanları incelendiğinde ise para yönetimine ilişkin davranışlarının ve para yönetim öz yeterlik algıları ile harcama, planlama ve biriktirme alt boyutlarına ilişkin davranışlarının yüksek düzeyde, finansal okuryazarlığa olan ilgilerinin orta düzeyde olduğu saptanmıştır denilebilir.

SONUÇ VÊ ÖNERİLER

Yapılan çalışma ve ulaşılan sonuçlar bağlamında şu önerilerde bulunabilir:

Gelecekte farklı meslek grupları veya farklı toplum kesimleri ile oluşturulacak bir örneklem ile finansal okuryazarlık düzeylerinin belirleneceği araştırmalar yapılarak bu konuda ihtiyaç duyulan finansal eğitim hakkında kamu otoritelerine ve sivil toplum kuruluşlarına yol gösterici farklı çalışmalar yapılabilir.

Bireylerin finansal okuryazarlık seviyesinin geliştirilmesi ile özellikle ülkemizde bireylere tasarruf alışkanlıkları kazandırılabilir. Böylelikle ülkemizin en büyük ekonomik sorunlarından olan tasarruf sorununa bir nebze de olsa çözüm getirilecek ve yapılan yatırımlar ile ülke ekonomisinde büyüme ve kalkınma sorunu minimum seviyeye indirilebilir.

Öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyesinin artırılması için finansal eğitim zorunlu bir ders olarak okutulabilir. Bu doğrultuda ilköğretimden itibaren bireylere yatırım ve tasarruf bilincinin aşılması için eğitimlerin verilmesi, bu eğitimlerin çeşitli materyallerle desteklenmesi ve eğitim verecek bireylerin de yetiştirilmesi için kaynakların sunulması sağlanabilir.

Tüm eğitim kademeleri için finansal okuryazarlık dersi bağımsız bir ders olarak tanımlanabilir ve öğrencilerin bu konudaki kazanımlarını geliştirici etkinliklere yer verilebilir.

Öğrencilerin temel bankacılık uygulamalarına ilişkin farkındalığını geliştirici seminer ve konferans faaliyetleri düzenlenebilir.

Bireylerin finansal konularda bilgi almalarını sağlayan kaynaklar ve bu kaynakların nasıl seçildiğine ilişkin araştırmalar yapılabilir.

Finansal okuryazarlığı olumlu yönde geliştirebilecek kamu spotları hazırlanabilir.

Bölgesel bazda “finansal okuryazarlık merkezi” adı altında kurumlar oluşturulabilir ve bu kurumlar özellikle gençlere danışmanlık hizmeti ve finansal eğitimler verebilir.

Finansal okuryazarlık konusunda kendilerine rol düşen tüm kurumlar internet sitelerinde bu konuda kısa eğitim modüllerinin oluşturması, vatandaşların finansal konularda bilgi alabilmesi için çeşitli danışma hatlarının kurulması, vergi daireleri ve çeşitli finansal kuruluşlar nezdinde danışma masalarının kurulması finansal okuryazarlık düzeyini artıracığı düşünülen diğer öneriler olarak sıralanabilir.

KAYNAKÇA

- ADVAK (2016). TR32 Bölgesinde Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Çözüm Önerileri Projesi Sonuç Raporu. Adnan Menderes Üniversitesi Vakfı (ADVAK). Aydın.
- Alkaya, A., ve Yağlı, İ. (2015). Finansal Okuryazarlık – Finansal Bilgi, Davranış ve Tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Cilt: 8. Sayı: 40/ 8/ s, 585-599.
- Altıntaş, K. M. (2009). Belirlenmiş Katkı Esaslı Emeklilik Planlarında Finansal Eğitimin Önemi: Katılımcıların Finansal Okur Yazarlığı Çerçevesinde Alternatif Bir Yatırım Eğitimi Modeli. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9), 151–176.
- Apan, B., ve Ercan S. (2017). Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Finansal Okuryazarlık Üzerine Etkisinin Yol Analizi ile Belirlenmesi: Lisans Düzeyindeki İşletme Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*. Cilt: 8, Sayı: 16, s. 177-202.
- Bağcı, H., ve Arabacı, S. M. (2019). Finansal Okuryazarlık Düzeyinin ve Finansal Okuryazarlığı Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi, *BMIJ*, 7(3): 68-88.
- Barış, S. (2016). Finansal Okuryazarlık ve Bütçeleme Davranışı: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *TESAM Akademi Dergisi*. 3 (2). 13 - 38
- Bayram, S.S. (2014). Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi Davranışları: Anadolu Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Uygulama. *Uluslararası İşletme ve Yönetim Dergisi C: 2 S, 2*, s. 105-135.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak K., E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel F. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (Genişletilmiş 12. Baskı). Pegem Akademi. Ankara.
- Coşkun, S (2016). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Davranış ve Tutumlarının Belirlenmesi: Finansal Okuryazarlık Alguları Üzerine Bir Araştırma. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. Cilt: 5, Sayı: 7, s. 2257-2258.
- Çam, V A., ve Barut A. (2015). Finansal Okuryazarlık Düzeyi ve Davranışları: Gümüşhane Üniversitesi Ön Lisans Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*. Cilt: 4 Sayı:7,s. 63-72.
- Dağdelen, T. (2017). *Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi ve Aydın İlindeki Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Üzerine Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Aydın.
- Danışman, E., Sezer, D., ve Gümüş, U.T. (2016). Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*. Cilt/Volume 26, Sayı/2, 1-37.
- Demirkol, F. Ö., ve Erduray, İ. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma: Harran Üniversitesi Örneği. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*. Cilt 5, Sayı 4, 2017, s.12-26.

- Er, B., ve Taylan, E. (2017). Lise Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 7 Sayı: 14. s. 2297.
- Er, B., Şahin, Y.E., ve Mutlu, M. (2017). Finansal Eylem ve Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*. Cilt: 54. Sayı: 630, 75-88.
- Ergün, B., Şahin, A., ve Ergin, E. (2014). Finansal Okuryazarlık: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Cilt:7. Sayı: 34. s.1307-9581.
- Güvenç, H. (2016). Lise öğrencileri için finansal okuryazarlık ölçeği geliştirme çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 16 (3), 847-863.
- Güvenç, H. (2017). Öğretim Programlarımızda Finansal Okuryazarlık. *Elementary Education Online*,16(3): 935-948.
- Isomidinova, G., Singh,j., ve Singh, K. (2017). Determinants of Financial Literacy: A Quantitative Study Among Young Students in Tashkent, Uzbekistan. *Electronic Journal of Business & Management*, 2:1, 61 - 75.
- Kaya, A. (2015). *Kobi Yöneticilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: İzmir İli Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.
- Naidu, G. (2017). Financial Literacy in India: A Review of Literature. *International Journal of Research in Business Studies and Management*. Volume 4, Issue 6, 2394-5923.
- Onur, N. ve Nazik, M.H. (2014). Öğretmenler İçin Bireysel Finans Alanında Finansal Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi (FTÖ): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *E-Journal of New World Sciences Academy*. 9,(4),90-99.
- Özbay, Ö. (2008) Çapraz Tablo Analizi Nasıl Yapılır? : Pratik Bir Açıklama, Ankara: *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırma Dergisi*. Cilt. Güz. Sayı.9. s, 459-470.
- Özer, Ö. (2019). Finansal Okuryazarlığın İncelenmesi: Sağlık Yönetimi Bölümü Öğrencilerinde Bir Uygulama. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*. 10 (2):253-259.
- Öztürk, E., ve Demir, Y. (2015). Finansal Okuryazarlık ve Para Yönetimi: Süleyman Demirel Üniversitesi Akademik Personel Üzerine Bir Uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. Ekim, Sayı: 68, s. 113-136.
- Payziner, P.D. (2017). Finansal Okuryazarlığa İlişkin Tutum ve Davranışların Belirlenmesi: Sağlık Yönetimi Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 58, s. 432-452.
- Potrich, G.C.A., Vieira, M.K., ve Kich, G. (2015). Determinants of Financial Literacy: Analysis of the Influence of Socioeconomic and Demographic Variables. *R. Cont. Fin – USP, Sao Paulo*, v.26, n. 69, p. 362-377.

- Ramavhea, G., Fouche, J., ve Walt, F. (2017). Financial Literacy of Undergraduates Student of A Public University in South Africa. *International Journal of Economics and Finance Studies*. Vol 9, No 2. 48-65.
- Sarıgül H. (2014). Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Finansal Okuryazarlık Anketi Uygulaması. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*. 1/64. s, 207-224.
- Sarıgül, H.(2015). Finansal Okuryazarlık Tutum ve Davranış Ölçeği: Geliştirme, Geçerlik ve Güvenirlik. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*.Cilt:13 Sayı:1. 200-218.
- Setyawati, I., ve Suroso, S. (2017). Does the Sharia Personal Financial Management Require? Study of Sharia Financial Literacy Among Lecturers. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 7(4), 411-417.
- Temizel, F., ve Bayram, F. (2011). Finansal Okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 12, Sayı 1.
- Tuna, G., ve Ulu, M.O. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 16. Özel Sayısı. 128-141.
- Tüfekçi, B., Erdoğan, S., Karaca, S.S., ve Seçgin, N. (2017) Finansal Okuryazarlık Bilgi Düzeylerinin Ölçülmesi: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi*. Yıl: 2, Sayı: 7, s. 58-72.
- Yıldız, Ö.D., ve Çankaya, S. (2019). Lise Öğrencileri İçin Finansal Okuryazarlık. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 18, Sayı:35/1 s.461-481.
-